

communicatie
& participatie

Versienummer 2
Kenmerk sir/hout/wegwijzer02
Datum 15 juli 2020
Auteur Pieter Oosterhof

Voortsweg 131
7523 CD Enschede
Postbus 3775
7500 DT Enschede
053 430 70 44
sir.nl

IBAN NL83 ABNA 0465535046
KvK 08099696
BTW NL815312441B01

Samenvatting evaluatie van Participatietraject Wegwijzer Den Oord

15 juli 2020

In opdracht van:

gemeente Houten

Aanleiding

In opdracht van de gemeente Houten evalueerden we het participatietraject dat de gemeente opzette en uitvoerde in verband met de ontwikkeling van woningbouw op de inbreidingslocatie Wegwijzer Den Oord. We hebben aan de hand van de beschikbare documenten en zeven gesprekken met verschillende betrokkenen het traject geanalyseerd. Aanleiding voor de gemeente om terug te kijken op het verloop van dit traject, was het langdurige moeizame verloop en onvrede die dit bij alle betrokkenen opleverde. De gemeente wil hiervan leren en het bij toekomstige vergelijkbare vraagstukken beter aanpakken. Dit op basis van de geleerde lessen en het daaraan verbonden advies dat voortkomt uit de evaluatie.

Participatietraject Wegwijzer Den Oord

1e deel Participatietraject

Vanaf 2013 zocht de gemeente contact met omwonenden van Wegwijzer Den Oord om hen de mogelijkheid te bieden over verschillende aspecten van de nieuwbouw mee te denken. Doel was in eerste instantie te komen tot uitgangspunten voor het bouwen op de inbreidingslocatie. De gemeente riep daarbij de omwonenden op zich te organiseren. Dit deden de omwonenden en zij formeerden de groep Den Oord Bewoners Belangen (DOBB). Deze groep formuleerde eigen voorwaarden voor de ontwikkeling en werd vanaf dat moment de gesprekspartner van de gemeente.

2e deel Participatietraject:

Vanaf 2016 startte het 2e deel van het participatietraject met als doel te komen tot een stedenbouwkundig plan. De gemeenteraad formuleerde de participatieopdracht hiervoor als volgt: Ontwikkel een stedenbouwkundig plan met zoveel mogelijk woningen en zoveel mogelijk draagvlak. Deze formulering werd gekozen nadat er maatschappelijk en politiek ophef was ontstaan over het maximaal aantal te realiseren woningen op de locatie. In aansluiting hierop werd een beknopt participatieplan gemaakt over de verdere uitvoering van het participatietraject. Er werd gekozen voor het voeren van overleg over de ontwikkeling in een overleggroep die later de naam Klankbordgroep kreeg. Deze groep werd gevormd door vertegenwoordigers van DOBB, Vivatec en de gemeente. In deze groep werd in 2016, 2017 en 2018 gewerkt om te komen tot een stedenbouwkundig plan waarvoor draagvlak was. Dit verliep moeizaam. Het onderlinge vertrouwen tussen gemeente en DOBB was laag en zeer veel aspecten van de nieuwbouw waren onderwerp van gesprek binnen deze groep. Deze combinatie zorgde ervoor dat men niet tot een vorm van consensus kon komen.

In de loop van 2017 werd er een onafhankelijk procesbegeleider ingezet en in 2018 werd een nieuwe stedenbouwkundige gevonden. Het lukt zo om begin 2019 te komen tot een plan waar gemeente, omwonenden en de woningstichting zich ik konden vinden.

Achteraf zijn alle betrokkenen blij dat er nu een plan is waarvoor draagvlak bestaat. Maar betrokkenen zijn niet tevreden over de wijze waarop dit plan tot stand is gekomen is. De lange duur van het traject dat hieraan voorafging, de problemen die men daarbij tegenkwam en de onderlinge verhoudingen die daardoor verslechterden dragen bij aan deze ontevredenheid. De verschillende deelnemers aan het traject kijken dan ook met gemengde gevoelens terug.

Analyse en conclusies a.d.h.v. methode Relevant Participatiegesprek®:

In de analyse van het traject aan de hand van de methode voor een Relevant Participatiegesprek®, kwamen we de volgende elementen tegen die de uitvoering van een goed participatietraject bemoeilijkt hebben:

- Het is onvoldoende gelukt om de publieksgroep toekomstige bewoners te betrekken bij het denken over de invulling van Wegwijzer Den Oord.
- Het niveau van participatie en de daarbij horende mate van invloed van alle deelnemers was onvoldoende bekend.
- Zeer veel aspecten van de inbreiding waren tegelijkertijd onderwerp van gesprek. Dit zorgde voor complexiteit en omdat daarbij gezocht werd naar consensus over de inbreiding.
- Het belangrijke kader 'aantal woningen' werd open gelaten. Dit nog te bepalen aantal bleef daardoor gedurende het traject onderwerp van discussie.
- Er was geen duidelijk regie en daaraan verbonden fasering in het traject. De Klankborggroep als geheel ging daardoor de regie voeren.
- De gespreksvormen waarmee gewerkt werd sloten minder sterk betrokken deelnemers uit van deelname.
- De communicatie vanuit en over het participatietraject werd gedaan met verschillende afzenders. Dit benadrukt verschillen die er waren.

We interviewden 7 betrokken. Hun belangrijkste conclusies:

We gingen over Wegwijzer Den Oord in gesprek met vertegenwoordigers van DOBB, gemeente en gemeenteraad, betrokken ambtenaren. Verders spraken we de wethouder, procesbegeleider en stedenbouwkundige. De gemeenschappelijke boodschap van de geïnterviewden:

- Door het ontbreken van heldere kaders waarover meegedacht kon worden vertroebelde het gesprek.
- Het wantrouwen (al of niet terecht) tussen gemeente en omwonenden bemoeilijkte samenwerking en besluitvorming.
- Er waren regelmatig verschillen in interpretaties van bestaand ruimtelijk beleid en de tussenuitkomsten van het participatietraject. Dit voedde het wantrouwen.
- De gekozen gespreks- & werkvormen belemmerden de deelname van andere groepen.
- De fasering van het traject was niet goed geformuleerd, daardoor nam iedereen de tijd en ruimte die nodig was.
- Doordat de verschillende verantwoordelijkheden en belangen die de gemeente had in eerste instantie niet verdeeld waren over verschillende personen verliep het traject moeizamer.

Op basis van de analyse en de conclusies formuleerden we richtlijnen die bij toekomstige vergelijkbare trajecten kunnen worden toegepast. Toepassing hiervan is geen garantie op succes maar verhoogt de kans op een succesvol participatietraject sterk. Daarbij adviseren we gebruik te maken van een gestructureerde methode voor het oplossen van de participatievraagstukken.

Richtlijnen voorbereiding van een burgerparticipatietraject	
1	Begin met een goed uitgewerkt participatieplan. Onderdeel daarvan moet zijn de Omgevingsanalyse. Kies vervolgens in het participatieplan voor een aanpak die op basis van de omgevingsanalyse rekening houdt met relevantie/impact van het onderwerp voor verschillende stakeholders/publieksgroepen.
2	Zorg als gemeente bij aanvang van het traject voor helderheid over de keuzes in beleid die gemaakt zijn. Formuleer dit in het plan vervolgens als de kaders die gesteld worden aan het participatieproces.
3	Stel de vraag of er binnen die kaders voldoende ruimte is voor een vruchtbare samenwerking met betrokkenen. Is die ruimte er niet, kies dan ook niet voor een participatie-aanpak, of verruim alsnog de kaders waardoor er wel ruimte ontstaat is voor een zinvol gesprek.
4	Formuleer de participatievraag/vragen die beantwoord moeten worden en maak daar aantrekkelijke en relevante publieksvragen van.
5	Beschrijf in meer detail welke publieksgroepen/stakeholders nodig zijn in het participatieproces en beschrijf de relevantie van het onderwerp voor hen.
6	Wat zijn de rollen die we de publieksgroepen kunnen geven op basis van de participatieopgave (meeweten, meedenken, meewerken, meebepalen).
7	Kies gespreks- en werkvormen die voor de verschillende publieksgroepen aantrekkelijk zijn om aan mee te werken en die daarmee ook aansluiten op hun behoeften en mogelijkheden.
8	Beoordeel of het onderwerp vraagt om onafhankelijkheid van de procesbegeleider. De noodzaak hiervoor wordt hoger wanneer er sprake is van belangen die groot zijn en meningen daarover die tegengesteld zijn.
9	Zorg ervoor dat raad, college en betrokken ambtenaren commitment geven voor uitvoering van het traject op basis van het participatieplan. Dit betekent ook dat er vervolgens niet ongevraagd wordt ingebroken tijdens de uitvoering van het participatietraject.

Richtlijnen uitvoering van een burgerparticipatietraject	
1	Ga bij de start van het participatietraject met de verschillende deelnemende publieksgroepen het (lastige) gesprek over de kaders, niet uit de weg. Om zo te voorkomen dat dit aan het eind van het traject als een boemerang terug komt
2	Wordt het met elkaar eens over de spelregels, planning en deadlines. Zodat alle deelnemers weten hoe er gewerkt gaat worden en wat de waarde van hun inbreng is.
3	Wees zo open en transparant mogelijk en stel elkaar tijdens het traject niet voor (inhoudelijke) verrassingen.
4	Zorg voor een blijvende basis van onderling vertrouwen. Blijf tijdens het traject ook bewust werk maken van dit vertrouwen.
5	Overvraag de deelnemers aan het traject niet. De deelnemers doen veelal mee op vrijwillige basis. Het is geen betaald werk waar ze mee bezig zijn.
6	Zorg voor een eenduidige communicatie vanuit en over het participatietraject richting andere betrokkenen die niet direct aan het traject deelnemen.
7	Houd steeds zicht op het beantwoorden van de participatievragen en blijf het werken hieraan bewaken. Zodat niet de kostbare tijd en inspanning van deelnemers in de bijzaken en andere onderwerpen gestoken wordt.